

Gemeend Landelijk

INSPIRATIE DOOR HET PLATTELAND

De Landelijke Beweging wil het beleid inspireren bij het besturen van onze dorpen, gemeenten, steden en provincies.

Hiervoor stelde ze 16 inspiratiefiches op. De fiches omvatten een brede waaier aan thema's en concrete acties. Je kunt deze fiches los van elkaar en in elke volgorde lezen. Raadpleeg je liever de algemene visie of lees je graag een doorlopende tekst? Surf dan naar gemeendlandelijk.be.

De Landelijke Beweging is het samenwerkingsverband tussen Boerenbond, Landelijke Gilden, KVLV-vrouwen met Vaart, KVLV-Agra, Groene Kring, KLJ en LRV. Onze verenigingen zijn voornamelijk actief op het platteland, maar in een verstedelijkt Vlaanderen zijn onze aandachtspunten gericht aan alle lokale en provinciale besturen.

gemeendlandelijk.be

Dorpenbeleid en participatie

Gemeend Landelijk

DE LANDELIJKE BEWEGING VRAAGT

Vaststellingen

- Ieder dorp heeft zijn geschiedenis, identiteit, eigenheden en verhalen.
- Dorpen hebben de kracht om ruimtelijke, economische en sociale problemen op het hedendaagse platteland op te lossen.
- Participatietrajecten met geëngageerde bewoners kunnen mooie resultaten opleveren, maar ze vragen meer tijd, een open houding en gemotiveerde beleidsmakers.
- Gemeentelijke adviesraden functioneren soms als gesloten structuren.
- Communicatie en dienstverlening zijn blijvende aandachtspunten.

- Een dorpenbeleid dat wordt uitgewerkt via betrokkenheid en participatie.
- Lokale besturen met aandacht voor dorpen en noden van dorpsbewoners
- Bereikbare en betaalbare dienstverlening, dicht bij de burger
- Een ontmoetingsruimte in elke kern
- Betrokkenheid van de bewoners bij het beleid
- Lokalen besturen die een regie- en ondersteuningsrol aannemen en geen concurrent worden van initiatieven die groeien vanuit het middenveld
- Correcte, volledige en tijdige informatie voor elke bewoner

De gemeente aan zet

- Verzamel ruimtelijke, sociale en economische gegevens van elk dorp in je gemeente.
- Ontwikkel in samenwerking met bewoners een dorpenbeleid dat integraal, participatief, faciliterend en op maat van het dorp is. Betrek hierbij alle dorpen in je gemeente.
- Kies voor een bestuursstijl waarbinnen burgers en overheid meer partners worden door experimenten op te zetten, in samenwerking met het lokale verenigingsleven.
- Voer samen met dorpsbewoners een denkoefening uit over kernversterking, inbreiding, verkrotting en leegstand.
- Geef elk dorp de mogelijkheden om te ontwikkelen (wonen en ondernemen).
- Bekijk kernversterking en verdichting ruim genoeg. Ze hebben immers ook betrekking op de verkeersleefbaarheid, de kwaliteit van de leefomgeving en meer groen in het dorp.
- Ondersteun initiatieven die het dorp willen activeren en bewust willen maken (o.a. Dorpsateliers van Landelijke Gilden) en initiatieven waarbij burens, inwoners van eenzelfde straat/gemeente elkaar beter leren kennen.
- Faciliteer de samenwerking in het dorpen- en plattelandsbeleid.
- Benut de Europese middelen voor het platteland optimaal.
- Benut de expertise van adviesraden, maar zet ook andere inspraakmodellen op: dialoogtafels, praatcafés, focusgroepen of wijkgesprekken.
- Werk ten minste één nieuw voorbeeld uit waar medegebruik van ruimte mogelijk wordt (school, kerk, sporthal, parochiezaal, lokaal voor kinderopvang, zalen ter beschikking gesteld aan verenigingen ...).
- Evalueer na elke communicatie-actie of de informatie de beoogde bevolkingsgroep bereikte en stuur waar nodig bij (vb. mobiel dienstencentrum).
- Betrek bewoners van elk dorp bij het uitstippelen van het beleid (vb. door oprichting van een dorpraad).

De provincie aan zet

- Verzamel van elk dorp in je provincie gegevens die de beleidsdomeinen overschrijden en stel die ter beschikking van de gemeenten, zodat lokale besturen een degelijk dorpenbeleid kunnen uitwerken.
- Voer een plattelandsbeleid, waarbij de provincie faciliteert en coördineert, dat niet enkel wordt gevoed door de beleidsdiensten.

INSPIRATIE

- Weet jij wat er leeft bij de dorpsbewoners? Lees zeker de dorpsenquête die Landelijke Gilden hield bij 1000 dorpsbewoners (2016) via landelijkegilden.be/informeren/actualiteit/resultaten-dorpsenqu%C3%AAt
- Gegevens verzamelen, hoe begin je daaraan? De provincie Antwerpen ontwikkelde een dorpenmonitor.
- Neem eens een kijkje op dorpenbeleid.be. Deze website bundelt verhalen en methoden om de leefbaarheid en duurzaamheid van onze dorpen te verhogen.
- De provincie West-Vlaanderen ontwikkelde een praktijkboek voor sociaal-ruimtelijke planning in West-Vlaamse Dorpen. dorpenbeleid.be/publicatie-omgeving-op-mensenmaat

DE LANDELIJKE BEWEGING VRAAGT

Vaststellingen

- Het aantal woongelegenheden zal de komende jaren toenemen in Vlaanderen.
- Er is een lage woonkwaliteit in de meest landelijke regio's, in het bijzonder bij oudere eigenaars.
- De open ruimte komt onder druk door de toename aan wonen en bedrijvigheid.
- Het bestaande patrimonium is niet aangepast aan de gezinssamenstelling.
- Bouwpercelen blijven onbebouwd door speculatie en komen niet effectief op de markt.
- De verdere verlinting van Vlaanderen gaat door.
- Vroegere ruimtelijke voorschriften betekenen vaak een rem op het verduurzamen van gebouwen en van woonwijken.
- Het niet kunnen aantrekken van nieuwe inwoners dreigt de leefbaarheid van plattelandskernen te ondergraven.
- Er is nood aan een inhaalbeweging inzake klimaatdoelstellingen, vooral voor mobiliteit en woningen.

- Gemeenten en provincies die hun verantwoordelijkheid durven opnemen in het ruimtelijk beleid
- Een beleid dat inzet op wonen én leven in kernen en op verdere verdichting, zowel in de stad als op het platteland
- Minder leegstand en verkrotting en meer aangepaste en geïsoleerde woningen
- Dorpsvernieuwingprojecten
- Kwaliteitsvolle publieke ruimte als woonomgeving en voorzieningen op wijkniveau (zeker voor ouderen en voor gezinnen met kinderen)
- Betaalbare woningen voor jonge mensen op het platteland

De gemeente aan zet

- Speel ruimtelijk in op nieuwe behoeften door oude verkavelings- en vergunningsvoorschriften aan te passen aan nieuwe noden (kleinere woningen) en een verdere verdichting.
- Bekijk kernversterking en verdichting ruim genoeg: het heeft ook betrekking op de verkeersleefbaarheid, de kwaliteit van de leefomgeving en meer groen in het dorp.
- Voer een ruimtelijk beleid dat verlinting en versnippering van open ruimte tegengaat.
- Onderhoud landelijke wegen, fiets- en wandelpaden.
- Zorg voor betaalbare woningen voor iedereen en realiseer voldoende aangepaste seniorenwoningen.
- Maak meerdere bouwlagen in de kernen mogelijk, maar verhinder dat alle dorpskernen verstedelijken.
- Geef ondersteuning voor woningaanpassingen (vb. bij ouderen voor energiezuinige maatregelen) en voorspellen de mogelijkheid tot begeleiding.
- Maak een plan van aanpak rond leegstand en verkrotting.
- Zet in op kernversterking en het maximaal benutten van woongebied. Snijd pas per uitzondering strategisch gelegen woonuitbreidingsgebieden aan.
- Creëer nieuwe woonmogelijkheden om strategisch gelegen boerderijen die niet meer in gebruik zijn als woongelegenheden te kunnen gebruiken (vb. meergezins- of kangoerewoning).
- Voer een beleid tegen verkrotting en leegstand (vb. via belasting).

De provincie aan zet

- Speel ruimtelijk in op nieuwe behoeften door oude verkavelings- en vergunningsvoorschriften aan te passen aan nieuwe noden (kleinere woningen) en een verdere verdichting.

INSPIRATIE

- Neem eens een kijkje op dorpenbeleid.be. Deze website bundelt verhalen en methoden om de leefbaarheid en duurzaamheid van onze dorpen te verhogen
- Op kernversterking.be/hefbomen-voor-kernversterking vind je enkele hefbomen waarmee lokale besturen aan de slag kunnen om in de toekomst het aantal verplaatsingen te reduceren.

Openbaar domein en publieke ruimte

Gemeend Landelijk

DE LANDELIJKE BEWEGING VRAAGT

Vaststellingen

- Het beheer van het openbaar domein is een belangrijke taak in het gemeentelijk beleid.
- Het onderhoud van waterlopen laat in meerdere gemeenten te wensen over.
- De afstemming tussen openbare werken en werken aan nutsvoorzieningen verloopt zelden optimaal.
- Het openbaar domein draagt sterk bij tot de 'verharding' van Vlaanderen.
- Het beheer van openbare domeinen is sterk versnipperd.

- Een aangenamer en groener openbaar domein, in het bijzonder in de kernen en woonwijken
- Een beperkter overstromingsrisico door waterlopen te onderhouden en door een actief waterbeheer
- Een weginfrastructuur die uitnodigt tot verantwoord rijgedrag en rekening houdt met het aanwezige verkeer
- Nutsvoorzieningen tegen een betaalbare prijs als een basisrecht voor elke inwoner
- Een degelijke afstemming tussen de diverse beheerders van het openbaar domein
- Een goede afweging bij het herbestemmen van kerken

De gemeente aan zet

- Besteed bij realisatie van infrastructuur aandacht aan de toegankelijkheid (o.a. rolstoelen en kinderwagens).
- Geef inspraak bij de inrichting van het openbaar domein.
- Maak een kerkenplan op, waarbij nieuwe functies als baken in het landschap blijven fungeren en er eveneens ruimte blijft voor de geloofsgemeenschap.

Zorg voor een openbaar domein dat aansluit bij het aanwezige verkeer

- Houd rekening met de omvang en de breedte van landbouwmachines bij de inrichting van het openbaar domein.
- Volg het Vademecum Fietsvoorzieningen bij (her)aanleg van fietspaden, om de veiligheid en het comfort van fietsers te verzekeren.
- Onderhoud de bestaande fietsinfrastructuur op regelmatige basis en stel een strooiplan voor fietspaden op, zodat die het hele jaar door goed berijdbaar zijn.
- Versterk het fietsnetwerk. Pak gevaarlijke punten aan en onderhoud het bestaande fietsnetwerk.

Onderhoud het aanwezig openbaar domein en de publieke ruimte

- Maak een duidelijk plan rond bermbeheer en communiceer hierover.

De provincie aan zet

- Informeer ambtenaren en mandatarissen rond het onderhoud van waterlopen, verantwoorde groenvoorziening en onkruidbestrijding.

Onderneem acties rond waterlopen

- Onderhoud en reinig waterlopen.
- Faciliteer de goede werking van polders en wateringen waar die actief zijn.
- Start – waar polders ontbreken – een overleg tussen vertegenwoordigers uit de landbouwsector en de waterbeheerders.

- Verwijder verhardingen en plant doordacht groen aan in woonwijken en kernen.
- Onderhoud de ontmoetingsplaatsen in de dorpen regelmatig.
- Schakel land- en tuinbouwers in om het openbaar domein te onderhouden.
- Schakel lokale tuinaannemers in bij het ontwerp en de inrichting van de groene ruimte en koop plantmateriaal aan bij telers in de regio.
- Zoek naar samenwerkingsverbanden met omwonenden om kleine bloem- en grasperken te onderhouden.

Onderneem acties rond waterlopen

- Onderhoud en reinig waterlopen.
- Start – waar polders ontbreken – een overleg tussen vertegenwoordigers uit de landbouwsector en de waterbeheerders.
- Wees bedachtzaam bij de aanleg van waterbuffers in landbouwgebied.
- Vergemakkelijk contacten tussen aannemers en landbouwers bij ruiming.
- Verplicht aannemers om afspraken te maken en te communiceren met land- en tuinbouwers, waarbij schade zo veel mogelijk vermeden wordt.
- Voer een gemeentelijke controle op het provinciaal waterbeleid.

INSPIRATIE

- Welke afmetingen hebben landbouwvoertuigen? boerenbond.be/kenniscentrum/onderwerpen/signalisatie-landbouwvoertuigen
- In de databank Publieke Ruimte (dbpubliekeruimte.info) vind je goede voorbeelden van de inrichting van de publieke ruimte in diverse steden en gemeenten.
- Zomermaaien is soms noodzakelijk. Daarom betaalt de provincie Oost-Vlaanderen een schadevergoeding aan de gebruiker. oost-vlaanderen.be/public/wonen_milieu/water/werken/zomermaaien

Verenigingsleven

Gemeend Landelijk

DE LANDELIJKE BEWEGING VRAAGT

Vaststellingen

- Het verenigingsleven op het platteland was en is nog altijd grotendeels op dorpsbasis georganiseerd.
- Sinds het inkapselen van de middelen voor cultuur in het gemeentefonds is er voor de gemeente niet langer externe druk om te investeren in haar verenigingsleven.
- Er is nood aan 'ruimte' voor verenigingen: ontmoetingsruimte, tijd, financiële middelen ...
- Er ontstaan burgerinitiatieven met een verschillende legitimiteit t.o.v. het verenigingsleven.

- Waardering voor het unieke verenigingslandschap in Vlaanderen, dat bijzonder waardevol is om de lokale gemeenschap verbonden te houden
- Investerings in een bruisend verenigingsleven, als smeerolie voor de lokale gemeenschap
- Verenigingsleven voor iedereen, laagdrempelig en op maat
- Infrastructuur voor sport, waaronder de paardensport (oefenterreinen, ruitersporen ...), ook in de deelgemeenten en in de buitenlucht
- Infrastructuur voor cultuur, met minstens een ontmoetingsruimte in elke kern

De gemeente aan zet

- Organiseer geen activiteiten in plaats van het verenigingsleven, maar wel samen met hen.
- Geef niet alleen adviesraden maar ook verenigingen inspraak in het beleid.
- Investeer in het verenigingsleven door zaal- en lokalenverhuur betaalbaar te houden (of opnieuw te maken).
- Investeer in het verenigingsleven door subsidies te geven aan verenigingen die mensen samenbrengen.
- Investeer in het verenigingsleven door materiaal of logistieke steun ter beschikking te stellen.
- Ontwikkel met de verenigingen in je gemeente inburgeringsinitiatieven voor nieuwkomers en vluchtelingen en stimuleer verenigingen om binnen hun werking eens 'vreemd' te gaan (vb. koken met mensen met migratieachtergrond).
- Betrek verenigingen bij initiatieven van de gemeente (vb. bar verzorgen in ruil voor een vergoeding voor de kas), maar laat de verenigingen niet alleen opdraaien voor het werk.
- Geef de verenigingen een forum tijdens ontmoetings- en integratiemomenten, zodat de deelnemers de sociaal-culturele verenigingen leren kennen.
- Houd rekening met verenigingen bij de verkoop van openbare eigendommen.
- Communiceer over het aanbod en de activiteiten van verenigingen.
- Zet verenigingen in de kijker, bijvoorbeeld via gemeentelijke magazines.
- Neem als lokaal bestuur het risico bij het organiseren van evenementen, maar zet de verenigingen in de kijker.
- Investeren in het verenigingsleven hoeft niet veel geld te kosten. Niet te veel regels opleggen, ruimte om activiteiten te organiseren en goede communicatie tussen de gemeente, de vereniging en de burgers kunnen ook veel zuurstof geven.
- Ondersteun en communiceer over crowdfundingacties.
- Zorg voor administratieve vereenvoudiging voor verenigingen die bijvoorbeeld elk jaar een vergelijkbare activiteit organiseren.
- Zorg voor een aanspreekpunt voor het verenigingsleven binnen de gemeentediensten, dat ook bereikbaar is na de openingsuren.
- Onderneem actie om de participatie van mensen in armoede aan het verenigingsleven te ondersteunen. De UitPas speelt hierin een belangrijke, maar niet unieke rol.
- Behoud waar mogelijk de traditie van de jaarmarkten en zoek combinaties met andere festiviteiten.
- Faciliteer initiatieven die verenigingen nemen rond ontwikkelingssamenwerking.

INSPIRATIE

- Op zoek naar inburgeringsinitiatieven voor nieuwkomers samen met verenigingen? De gemeente Lindelhoeven zette samen met KVLV en een asielcentrum activiteiten op poten. kvlv.be/Portals/27/documents/Nieuws/2015/KVLVseptember-Haakennaicafezonderwoorden.pdf
- Evenementen zoals recreatieve fietstochten (landelijkgilden.be/deelnemen/campagnes/recreatieve-fietstochten) of 'Kunst op het hof' (kvlv.be/kunstophethof) creëren een win-win voor de vereniging en de gemeente of provincie.

De provincie aan zet

- Behoud de provinciale uitleendienst en breid ze verder uit.
- Faciliteer grotere initiatieven van verenigingen (vb. tentoonstellingen, beurzen ...)

DE LANDELIJKE BEWEGING VRAAGT

Vaststellingen

- In sommige landelijke regio's is er slechts een beperkt zorgaanbod, zeker wat de residentiële zorg betreft.
- Veertig procent van de woningen op het platteland is niet aangepast wanneer de bewegingsvrijheid van de bewoner beperkt raakt door ziekte, ouderdom of handicap.
- Vrijwilligers, vrijwilligersorganisaties en sociaal-culturele verenigingen vormen het bindweefsel dat bijdraagt aan buurtcohesie.
- Mantelzorgers zullen een steeds groter aandeel hebben in de zorg.
- Als gevolg van de mobiliteitsproblematiek op het platteland is zorg soms moeilijk bereikbaar, nog meer uitgesproken voor mindermobiele personen.
- Zorgbehoevende personen vinden niet altijd de weg naar de juiste zorg omdat ze de bestaande initiatieven niet kennen.
- Veel leegstaande of weinig gebruikte infrastructuur zou een nuttige sociale bestemming kunnen krijgen.

INSPIRATIE

- In Londerzeel organiseert de gemeente koffiemomenten voor mantelzorgers, in samenwerking met de mantelzorgverenigingen.
- Je kan kosteloos infrastructuur ter beschikking stellen of een deel van de huurprijs opnemen, zoals de gemeenten Tessenderlo en Linter dat doen voor een CADO (kleinschalige dagopvang voor thuiswonende hulpbehoevende personen).
- In Geel loopt een project over de detectie van onaangepaste woningen. De gemeente geeft hierbij financiële ondersteuning aan de dienst Woningaanpassing van Landelijke Thuiszorg en aan de cliënt om aan de vastgestelde noden tegemoet te komen.
- Breng zorgbehoevenden in contact met de juiste hulpverleners en organiseer hiervoor een infopunt Geïntegreerd Breed Onthaal (GBO). gva.be/cnt/dmf20170625_02940704/geintegreerd-breed-onthaal-gbo-gaat-feestelijk-van-start
- Groene zorg plaatst de cliënt in een natuurlijke setting, midden in de samenleving. groenezorg.be

- Een kwaliteitsvol en integraal (thuis)zorgbeleid
- Toegankelijke zorg en informatieverstrekking zonder drempels
- Acties die iets doen aan onaangepaste woningen
- Ondersteuning van vrijwilligers, mantelzorgers en sociaal-culturele verenigingen
- Samenwerking tussen lokale besturen en de aanwezige zorgpartners

De gemeente aan zet

- Ondersteun vrijwilligers, mantelzorgers en sociaal-culturele verenigingen. Dit kan door financiële en materiële ondersteuning, het ter beschikking stellen van infrastructuur, het geven van informatie, het matchen van zorgvragers met een vrijwilligersorganisatie, het erkennen van de signaalfunctie, promotie ...
- Zet in op de ondersteuning van mantelzorg. Bijvoorbeeld door het inzetten op respijtzorg (gezinszorg, aanvullende thuiszorg, dagopvang ...), het toekennen van een mantelzorgpremie, het ter beschikking stellen van infrastructuur voor een CADO (kleinschalige dagopvang), het organiseren van vorming, lotgenotencontact en infosessies in samenwerking met de erkende mantelzorgverenigingen.
- Bewaak dat er een voldoende en voldoende divers zorgaanbod is in samenwerking met de aanwezige zorgaanbieders en middenveldorganisaties die garant kunnen staan voor kwaliteit en expertise, eerder dan zelf nieuwe zorginitiatieven te ontplooiën.
- Zet in op beperkte aanpassingen aan de woning voor ouderen die de veiligheid en het comfort verhogen, onder meer door een adequaat informatiebeleid en aanvullende subsidiëringmogelijkheden.
- Participeer in de eerstelijnszorggraad vanuit een faciliterende rol bij de toekomstige eerstelijnszones, zonder in de plaats te treden van de lokale zorgaanbieders.
- Bewaak als lokaal bestuur de participatiemogelijkheid van actieve welzijns- en gezondheidsactoren als evenwaardige partners in de eerstelijnszorggraad en in de opmaak van de zorgstrategische planning.
- Zet in op preventie en vroegdetectie van kwetsbare doelgroepen. Speel je rol door samenwerking met bestaande zorgactoren. Ondersteun kansengroepen actief, zodat ze optimaal genieten van de sociale voordelen en voorzieningen waarvoor ze in aanmerking komen.
- Heb bij de inkanteling van het OCMW in de gemeente extra aandacht voor welzijn en zorg, ook bij zelfstandigen.
- Zet in op initiatieven die vereenzaming tegen gaan, specifiek voor de groeiende groep 80+. Organiseer bijvoorbeeld maaltijden in een seniorenrestaurant, die vaak gezelliger zijn dan een aan huis geleverde maaltijd. Zet in op mobiliteit voor deze doelgroep, heb oog voor de afgelegen delen van je gemeente.
- Zet lokale dienstencentra in als antennepunt in deelgemeenten en als laagdrempelige draaischijf voor een netwerk van buurtgerichte zorg.
- Maak van het sociale beleid een inclusief welzijnsplan, waarin ook dwarsverbanden gelegd worden met andere beleidsdomeinen (onderwijs, jeugd, sport, cultuur ...) en dat vertrekt van het zorg-op-maatprincipe.

DE LANDELIJKE BEWEGING VRAAGT

Vaststellingen

- Er bestaan allerhande goede samenwerkingen tussen private initiatiefnemers (vzw's) en het lokaal bestuur.
- Via de Huizen van het Kind worden stappen gezet naar verdere samenwerking in een lokale gemeenschap rond de zorg voor het kind.
- Er is vooral in plattelandsgemeenten nood aan kwaliteitsvolle kinderopvang en naschoolse opvang.

- Kinderopvang voor baby's, peuters en schoolgaande kinderen in elke deelgemeente
- Kinderopvang en Huizen van het Kind die inzetten op een efficiënte dienstverlening die alle gezinnen ondersteunt, maar met extra aandacht voor de kwetsbaarste gezinnen
- Ondersteuning van en subsidies voor Huizen van het Kind
- Gemeenten die de dienstverlening rond het kind ondersteunen, maar niet zelf uitvoeren

De gemeente aan zet

- Ondersteun kinderopvang door infrastructuur en/of materiaal ter beschikking te stellen aan wie de kinderopvang organiseert, dus zowel aan initiatieven voor buitenschoolse opvang (IBO) als aan persoonlijke initiatieven van ouderverenigingen.
- Trek voldoende financiën uit voor kinderopvang en de Huizen van het Kind, als belangrijke instrumenten in de lokale strijd tegen kinderarmoede.
- Investeer in buitenschoolse kinderopvang en in een vakantiaanbod.
- Zorg in elke deelgemeente voor kinderopvang voor baby's, peuters en schoolgaande kinderen.
- Geef de kwetsbaarste gezinnen een tegemoetkoming voor de persoonlijke bijdrage voor kraamzorg.
- Zet in op plattelandseducatie, bijvoorbeeld via de educatieve landbouwpakketten van Plattelandsklassen.
- Werk kansen uit voor multifunctioneel gebruik van gebouwen. Een lokaal voor een jeugdwerking kan in de week en overdag bijvoorbeeld ook gebruikt worden voor naschoolse kinderopvang of als ontmoetingsruimte voor bejaarden.
- Bouw schoolwerkbegeleiding of een flankerend onderwijsbeleid uit, bijvoorbeeld via stagiairs die kinderen leren leren.
- Leer iedereen fietsen en werk aan preventie van fietsdiefstal.
- Heb aandacht voor gezonde tussendoortjes op school en stimuleer kinderen om meer fruit, groenten en zuivelproducten te eten.
- Lever als lokaal bestuur inspanningen om de maximumfactuur te beperken. Geef bijvoorbeeld subsidies voor schoolzwemmen en gezamenlijke cultuur- en sportdagen van alle schoolnetten.
- Ondersteun alle scholen in de gemeente, de kleine dorpscholen in het bijzonder. De gemeente heeft hier een belangrijk instrument wanneer ze leerlingenvervoer organiseert over de netten heen.
- Houd de dorpen aantrekkelijk door de dorpscholen te ondersteunen, informatie erover te verspreiden en ze te promoten. Zorg ook voor een aanvullend kinderopvangaanbod in de buurt.

INSPIRATIE

- Leer zoals de provincie Vlaams-Brabant kinderen fietsen met de actie 'Kijk! Ik fiets!'. vlaamsbrabant.be/binaries/leren-fietsen-kinderen-kijk-ik-fiets-getevallie-2016_tcm5-107641.pdf
- Kansarmoede bij kinderen detecteren kan bijvoorbeeld via de methodiek van Landelijke Kinderopvang vzw. landelijkekinderopvang.blogspot.be/2015/09
- Breng kinderen dichterbij de voedselproductie en denk eens aan een schooltuin. landelijkegilden.be/deelnemen/campagnes/schooltuin
- Haal het uit de koffer. De stad Dendermonde heeft een plattelandskoffer met een aanbod voor scholen (hln.be/regio/nieuws-uit-dendermonde/stad-lanceert-plattelandskoffers-a2495690) en Vlaams-Brabant teelt en proeft in de klas via de witloofbox (vlaamsbrabant.be/witloofbox).

DE LANDELIJKE BEWEGING VRAAGT

Vaststellingen

- De jeugd participeert steeds minder in het gemeentebeleid.
- Sinds de middelen voor jeugdbeleid ingekapseld zijn in het gemeentefonds, is een gemeente niet langer verplicht om een jeugdraad te organiseren. Sommige gemeenten gaan creatief aan de slag en stimuleren jeugdparticipatie. Andere gemeenten pakken het niet goed aan en vervangen de jeugdraad bijvoorbeeld door een Facebookpagina.
- Het domein 'jeugd' krijgt minder aandacht.
- Nagenoeg elk dorp heeft een jeugdbeweging. Die schept voordelen qua mobiliteit, dorpsgevoel en sociale samenhang.
- Jeugd samenbrengen is niet altijd eenvoudig, onder meer door de groei van de sociale media.
- Niet iedereen beseft hoe belangrijk goed jeugdwerk is.
- Organisaties zonder lokaal en/of verenigingen die gemeente-overschrijdend werken, krijgen soms moeilijk voet aan de grond.
- Jongeren krijgen niet altijd kansen om dromen waar te maken, of durven die kansen niet altijd grijpen.
- Jeugdbewegingen zijn vaak niet divers.
- Jeugdwerk bereikt in Vlaanderen 1.000.000 kinderen (van de 2.000.000).

- Betrokkenheid van jongeren en hun organisaties bij het uitstippelen van het gemeentelijk beleid
- Een geïntegreerd beleid, waar het belang van jongeren ook aan bod komt en de toegekende middelen niet verdwijnen, bijvoorbeeld via een proactieve bevraging van jongeren(organisaties) rond diverse thema's
- Behoud van overleg- en adviesorganen voor en door de jeugd
- Kennis en erkenning van de werking van jeugdorganisaties
- Jongeren begeleid laten groeien door hen kansen te geven en hen te begeleiden
- Infrastructuur voor jeugdwerk

De gemeente aan zet

- Ontwikkel instrumenten om kansarme jongeren te betrekken bij de werking van jeugdbewegingen. Dat kan bijvoorbeeld door de communicatie van jeugdbewegingen te ondersteunen.
- Zet in op een actieve jeugdraad, waar jongeren en hun organisaties mee bouwen aan het gemeentelijk beleid.
- Maak werk van een jeugdwerkbeleidsplan, ook al is de verplichting weggefallen.
- Behoud financiële middelen voor jongeren die dromen willen waarmaken. Begeleid hen hierin, bijvoorbeeld via subsidies.
- Behoud een inspraakorgaan voor jongeren.
- Realiseer een grotere inspraak van de jeugdraad door die met extra middelen meer bekendheid te geven en te ondersteunen.
- Stimuleer kadervorming in het jeugdwerk door het laagdrempeliger te maken. Stel hiervoor lokalen ter beschikking of geef financiële stimuli.
- Zorg voor lokalen waar jeugdbewegingen kunnen samenkomen, met voldoende recreatieruimte errond.
- Creëer plaatsen waar jeugdbewegingen fuiven kunnen organiseren.
- Ondersteun speelpleinwerking of opvanginitiatieven in de deelgemeenten. Die zijn een minimum om een dorpschool en het dorpsleven op peil te houden.
- Ondersteun initiatieven door/voor de jeugd voor bijvoorbeeld een laagdrempelige uitleendienst van de gemeente.
- Geef financiële en logistieke steun aan het jeugdwerk. Denk hierbij aan organisaties gericht naar specifieke doelgroepen, maar ook aan jeugdverenigingen als KLJ en Scouts, die jongeren samenbrengen om te groeien, samen te werken en een team te vormen.

De provincie aan zet

- Behoud de provinciale uitleendiensten en breid ze verder uit.

INSPIRATIE

- Neem een kijkje in de brede waaier aan ondersteuningsmogelijkheden voor de jeugd in gemeente Hoogstraten. hoogstraten.be/vrije-tijd/jeugd
- De provincie Vlaams-Brabant en Plattelandsklassen vzw nodigen klassen van de derde graad basisonderwijs en de eerste graad secundair onderwijs uit om in de praktijk te leren over appels en peren. Workshops voor klassen over fruit, gezond eten en techniek: 'Plukvers van de pers'. vlaamsbrabant.be/plukvers
- Wil je behoeften van jongeren op het platteland kennen? Lees dan het rapport van KLJ (2015). files.klj.be/attachment/Wat%20staat%20er%20in%20het%20Plattelandsonderzoek%202015.pdf

DE LANDELIJKE BEWEGING VRAAGT

Vaststellingen

- Armoede heeft veel gezichten: generatiearmen, kansarmen door crisis, alleenstaande ouders, zieken of mensen met een handicap (arm maakt ziek en ziek maakt arm), gekleurde armen, vluchtelingen, mantelzorgers, ouderen ...
- Armoede is een complexe problematiek, die meer is dan een beperkt inkomen hebben. Armoede heeft veel uitzichten: zorg, wonen, energie, cultuur, vrije tijd, sport, onderwijs, arbeid, gezondheid, mobiliteit, opvoeding ...
- Er is geen overkoepelend armoedebeleid.
- Ook op het platteland en op landbouw-bedrijven is armoede een realiteit. De land- en tuinbouwer heeft zijn eigen economische realiteit, die vaak niet bekend is bij de gemeente en het OCMW.
- Informatie bereikt gezinnen in armoede niet.
- Mensen in armoede – en zeker in de land- en tuinbouw – isoleren zich. Ze vermijden contact of zoeken impulsief contact.
- Hulpverlening naar mensen in armoede vraagt een andere (respectvolle) aanpak dan klassieke dienstverlening. Een leefloon aanvragen is niet hetzelfde als een paspoort aanvragen.

INSPIRATIE

- Op zoek naar gerichte acties voor kansarme gezinnen met jonge kinderen op het platteland? Landelijke Kinderopvang vzw heeft er een project over. ruraalnetwerk.be/projecten/kansen-voor-alle-kinderen.
- Wat zijn zorgnetwerken en hoe dragen ze bij aan de armoedebestrijding? Avelgem, Ieper en Poperinge zetten er een project voor op. samenlevingsopbouwvvl.be/nl/projectdetail/p/10/zorgnetwerken-en-armoedebestrijding-avelgem-ieper-poperinge.
- Een signaallijst om aan kansarmoede te werken vind je bij de gemeente Balen. balen.be/product/381/kansarmoede-signaallijst.
- Organiseer eens een wederzijdse kennismaking met het OCMW en de landbouwers uit je gemeente, zoals de voorbeelden in het Leaderproject Zot van ('t) Boeren. zotvantboeren.be

- Aandacht voor en waardering van de rol van lokale verenigingen in het monitoren van het samenleven op het platteland
- Ouderen- en gezinsondersteuning die ook maatschappelijk kwetsbare gezinnen bereikt, bijvoorbeeld via herkenbare aanspreekpunten, die zowel hun leefwereld als hun 'taal' kennen
- Ontwikkelingskansen voor alle kinderen
- Kennisopbouw bij sociale huizen en OCMW's over de economische en sociale realiteit van landbouwers in moeilijkheden
- Een goed woonbeleid als cruciaal element voor een doeltreffend armoedebestrijdingsbeleid
- Een integratie van het OCMW in de gemeente die leidt tot een sterker sociaal beleid

De gemeente aan zet

- Schakel Boeren op een Kruispunt in als partner om na te denken over de ondersteuning van land- en tuinbouwers in moeilijkheden. Gebruik niet-bedreigende onderwerpen als inrijpoort (vb. energiepeil van de woning).
- Doorbreek het taboe door land- en tuinbouwers te informeren over het dienstverleningsaanbod van het OCMW op plaatsen waar ze sowieso aanwezig zijn (bij een inzameling van landbouwfolie, een keuring van spuittoestellen, een vorming voor de fytolicentie).
- Speel een ondersteunende en stimulerende rol om de Huizen van het Kind een centrale en goed gekende plaats te geven in de dienstverlening naar gezinnen.
- Zorg voor een laagdrempelig studietoelaageaanbod na de schooluren voor kinderen die thuis niet de noodzakelijke rust en ruimte hebben om het huiswerk te maken of te studeren. Vrijwilligers kunnen als buddy helpen met het schoolwerk.
- Trek extra middelen uit voor behartigenswaardige initiatieven. Gemeentes hebben al een arsenaal aan mogelijkheden: een sociaal restaurant, een eindejaarscheque voor gezinnen met een beperkt inkomen, een extra tegemoetkoming bij zware medische kosten (vb. bij budgetbegeleiding), een cheque voor vakantieparticipatie, een tegemoetkoming voor energieaansluitingen, de incontinentiepremie, een premie voor veilig wonen, een rust- of herstelvergoeding, een sociaal-pedagogische toelage, een verhuispremie, een verwarmingstoeelage, een kindverzorgingstoeelage, een ruitwinkel ...
- Bouw initiatieven uit in samenwerking met het reguliere verenigingsleven en met verenigingen waar mensen in armoede zelf het woord nemen. Zo kunnen ook zij een belangrijke vinger aan de pols houden.
- Maak het verschil via 'lokale voedselprojecten', bijvoorbeeld: gezonde maaltijden aanbieden voor mensen in armoede, een 'sociale kruidenier' inrichten, mensen in armoede informeren en vormen ...
- Zet in op detectie en investeer in opleiding van personeel hierrond, zodat gezinnen die het moeilijk hebben niet onder de radar verdwijnen en contactpersonen 'hun taal' kennen. Maak eventueel gebruik van een signaallijst.
- Ondersteun de participatie van mensen in armoede aan jeugdwerk, sociaal-cultureel werk en sportclubs. Zoek aansluiting bij een bestaand Sociaal Verhuurkantoor (SVK) of richt indien nodig een nieuw SVK op. Meer mensen krijgen op die manier toegang tot een betaalbare en kwaliteitsvolle woning. Geef eigenaars ondersteuning bij het aanpassen of het toegankelijker maken van hun woning.
- Bestrijd energiearmoede en zorg ervoor dat basisvoorzieningen op het platteland niet duurder worden door een stem in intercommunales te laten gelden.
- Zet in op wederzijds respect van alle bevolkingsgroepen en maak werk van integratie en samenleven. Ondersteun verenigingen die integratie en multiculturaliteit realiseren.

De provincie aan zet

- Kies bij Europese plattelandontwikkeling voor initiatieven rond armoede op het platteland en in de land- en tuinbouw. Stimuleer en ondersteun deze projecten.
- Kies voor een brede aanpak van armoede, bijvoorbeeld via de oprichting of voortzetting van een provinciale participatieraad rond armoede.
- Armoede in de landbouw vraagt een specifieke aanpak. Help het taboe doorbreken door de problematiek bespreekbaar te maken en Boeren op een Kruispunt zichtbaar te maken en te ondersteunen.
- Schrijf projecten uit en stimuleer initiatieven die vereenzaming en armoede aanpakken.

Samenwerkingsverbanden tussen gemeenten

Gemeend Landelijk

DE LANDELIJKE BEWEGING VRAAGT

Vaststellingen

- De druk neemt toe om gemeenten te fuseren.
- Intergemeentelijke samenwerkingen zijn de garantie om de dienstverlening in landelijke gemeenten op peil te houden en gespecialiseerde kennis efficiënt te ontwikkelen.
- De intergemeentelijke samenwerking staat onder druk bij de publieke opinie.
- In nogal wat samenwerkingsverbanden zijn de rollen van regisseur, ondersteuner en initiatiefnemer vermengd.
- De grote beleidskaders zullen de komende jaren meer vanuit de regio's gestuurd worden. Een focus naar regionale strategieën dringt zich op.

- Geen verplichte grootschalige gemeentefusie, maar wel een vergroting van de bestuurskracht van de gemeenten door samenwerking
- Controle vanuit de gemeenteraad op de intergemeentelijke samenwerking, als een belangrijk verlengstuk van de gemeenten
- Meer lokale en directe participatie van burgers en het middenveld, vb. via energiecoöperaties
- Een duidelijke scheiding in de rollen van lokale besturen: regisseur, ondersteuner en initiatiefnemer
- Een garantie voor lokale dienstverlening, ook al werken gemeenten samen

De gemeente aan zet

- Zet actief in op samenwerking tussen gemeenten. Voor kleinere gemeenten maakt samenwerking meer mogelijk.
- Richt een commissie op over intergemeentelijke samenwerkingen en voorzie in terugkoppeling en discussie.
- Activeer de commissiewerking in gemeenten waar deze nog niet bestaat.
- Richt zorgbedrijven op via samenwerkingsverband om de zorg te garanderen.
- Werk administratief en logistiek samen met andere gemeenten, in combinatie met een gedecentraliseerde aanpak van het dorpenbeleid.
- Maak in samenwerkingsverband een regionaal plan op voor de zwerfvuilproblematiek.
- Werk samen met andere gemeenten rond de toegankelijkheid van het dichtstbijge containerpark (in plaats van per gemeente). Bekijk hier ook de mogelijkheden om landbouwafval te verzamelen (verpakking van geneesmiddelen, motorolie, landbouwfolie).
- Stem regelgeving af met naburige gemeenten rond bijvoorbeeld veldkanonnen, modder op de weg, snelheidsbeperkingen, tonnagebeperkingen.
- Werk samen met andere gemeenten om 'duikers' in waterlopen collectief te onderhouden.
- Stimuleer nieuwe samenwerkingsverbanden op regionaal niveau.
- Bed een lokale wijkwerking in bij de politie om de lokale veiligheid te bewaren.

De provincie aan zet

- Organiseer een samenaankoop van materialen (zonnepanelen, isolatiemateriaal ...) voor inwoners.
- Organiseer een samenaankoop van energie voor bedrijven.
- Zorg ervoor dat kleine gemeenten niet uit de boot vallen bij het plannen van nutsvoorzieningen.
- Zet een overlegplatform op voor de gemeenten door de uitbouw van een kenniscentrum voor waterlopen/waterbeheerders.

INSPIRATIE

- Waar moet de intergemeentelijke samenwerking naartoe? De Vlaamse regering hield hierover een hoorzitting (mei 2017). docs.vlaamsparlament.be/docs/stukken/2016-2017/g1214-1.pdf

DE LANDELIJKE BEWEGING VRAAGT

Vaststellingen

- De mobiliteitsknoop in de Vlaamse Ruit wordt steeds groter en de files langer. Het verkeer rond regionale steden neemt ook steeds verder toe.
- Er is steeds meer sluipverkeer op gemeentewegen, in woonwijken en op landelijke wegen.
- Nadat de fiets een tijd minder gebruikt werd voor het woon-werkverkeer, lijkt er zich dankzij de elektrische fiets een lichte kentering af te tekenen. Ook de nog sterkere terugloop van de fiets in het woon-schoolverkeer lijkt zich te stabiliseren.
- We noteren in het algemeen minder verkeersslachtoffers, maar vooral voor fietsers en voetgangers blijft het aantal op een onaanvaardbaar hoog peil. Voornamelijk op gewestwegen, maar ook op gemeentewegen, vallen er meer slachtoffers.
- Het openbaar vervoer evolueert van basismobiliteit naar basisbereikbaarheid, waarbij De Lijn zich terugplooit op grotere assen. Basisbereikbaarheid stelt de mobiliteitsbehoefte en de bestemming meer centraal. De praktische uitwerking dreigt naar te komen op een eenzijdige besparingsoperatie op het platteland.
- De discussie rond trage wegen houdt lokaal aan.
- Het mobiliteitsbeleid en het ruimtelijke orderingsbeleid beïnvloeden elkaar.

INSPIRATIE

- Doe via vsv.be/sites/default/files/187615-vsv-brochure-fietsgemeente-fietsstad_2015-interactief.pdf of fietsberaad.be kennis op voor een sterk fietsbeleid.
- Een keer fietsen per week moet toch lukken? Dat promoot de actie woensdagfietsdag.be van Cera en KBC.
- De stad Deinze laat inwoners gratis rijden op deelfietsen deinze.be/product/267/blue-bike. Op het platteland zijn er nog geen goede voorbeelden bekend.
- Meer inwoners op de elektrische fiets? Enkele Antwerpse gemeenten bundelen de krachten door een groepsaankoop. kalmthout.be/nieuws-groepsaankoop-elektrische-fietsen-en-bakfietsen.html

- Een betere verkeersveiligheid in heel Vlaanderen, op elk type weg
- Stimulansen voor de fiets als vervoermiddel
- Aantrekkelijk openbaar vervoer als alternatief en een volwaardige invulling van de basisbereikbaarheid, waarbij gemeentebesturen streven naar een vlotte bereikbaarheid van mobiliteitsknooppunten en van lokale en regionale voorzieningen
- Het terugdringen van sluipverkeer op het platteland
- Een betere afstemming op de realiteit van de Atlas der Buurtwegen en een geleidelijke omvorming tot een hedendaags netwerk van buurtwegen
- Een duidelijke afstemming van het mobiliteitsbeleid en het beleid rond ruimte(lijke ordening)

De gemeente aan zet

- Vul als gemeente de basisbereikbaarheid in. Bevorder bijvoorbeeld deelfietsen, installeer oplaadpunten voor elektrische fietsen, deel het eigen wagenpark buiten de werkuren en geef mensen in armoede toegang tot en ondersteun hen bij het gebruiken van de Minder Mobielen Centrale.
- Verruim de zone 30 rond de schoolomgeving tot de dorpskern en leg aangepaste infrastructuur aan.
- Neem extra maatregelen op schoolfietsroutes, werk bijvoorbeeld schoolroutekaarten uit, met de veiligste weg naar school.
- Onderhoud de bestaande fietsinfrastructuur op regelmatige basis en maak een strooiplan op voor fietspaden, zodat ze het hele jaar door goed berijdbaar zijn.

Stem het mobiliteitsbeleid en het beleid rond ruimte(lijke ordening) op elkaar af

- Voer een mobiliteitstoets in bij belangrijk ruimtelijke ingrepen en inplantingen.
- Realiseer aparte doorsteken en aantakkingen voor fietsers en voetgangers bij nieuwe verkavelingen, kmo-zones ...
- Realiseer een duidelijkere, meer gedifferentieerde en sterkere weghierarchie, met een sterkere profilering van woon/verblijfsgebieden.
- Benader de (her)inrichting van woonwijken integraal. Het verkeersregime (snelheid, woonkarakter) moet blijken uit de infrastructuur.

Stimuleer de fiets als vervoermiddel

- Maak een fietsbeleidsplan op als volwaardig onderdeel van het mobiliteitsplan en de uitbouw van een functioneel fietsroutenet.
- Sensibiliseer via acties zoals Woensdag Fietsdag.
- Licht bedrijven in over fiscale voordelen en spoor ze aan om te investeren in dienstfietsen en aangepaste infrastructuur (douches, kleedkamers, overdekte fietsstallingen ...).
- Werk met een maximale scheiding van het fiets- en (doorgaand) autoverkeer, met een voorkeur voor alternatieve fiets(snel)wegen, vrijliggende fietspaden en fietsstraten.
- Tak gemeentelijke fietsvoorzieningen aan op bovenlokale fietsroutenetwerken en fietssnelwegen.

De provincie aan zet

- Ondersteun gemeenten in hun mobiliteitsbeleid (geef goede voorbeelden mee).
- Voer het bovenlokaal fietsroutenetwerk planmatig uit.
- Maak gemeenten attent op mobiliteitsaspecten van ruimtelijke beslissingen.
- Maak sluiproutes onmogelijk of ontmoedig ze sterk.
- Voorzie uitzonderingen voor landbouwvoertuigen of voor traag verkeer bij tonnagebeperkingen.
- Dwing verantwoord rijgedrag af via weginfrastructuur en regelmatige controles (snelheid, parkeren op stoepen en fietspaden).
- Redeneer vanuit een dorpsbenadering, die rekening houdt met verkeersveiligheid, recreatie en de hedendaagse land- en tuinbouw.
- Actualiseer de Atlas der Buurtwegen in samenspraak met plattelandsbewoners en landbouwers, met aandacht voor de recreatieve druk en voor een preventieve aanpak van de zwerfvuilproblematiek.
- Verbeter het buurtwegennetwerk projectmatig door het beter af te stemmen op de realiteit van de Atlas der Buurtwegen en het geleidelijk om te vormen tot een hedendaags netwerk.

Maak het openbaar vervoer aantrekkelijker

- Realiseer betere halte-infrastructuur: een fietsenstalling, aangename wachtinfrastructuur en fietsdeelsystemen.
- Voer een actief beleid in het debat over de verschuiving van basismobiliteit naar basisbereikbaarheid, met aandacht voor kleine kernen en lokale voorzieningen.

Bring het sluipverkeer terug

- Maak sluiproutes onmogelijk of ontmoedig ze sterk.
- Voorzie uitzonderingen voor landbouwvoertuigen of voor traag verkeer bij tonnagebeperkingen.
- Dwing verantwoord rijgedrag af via weginfrastructuur en regelmatige controles (snelheid, parkeren op stoepen en fietspaden).

Verbeter het buurtwegennetwerk projectmatig

- Redeneer vanuit een dorpsbenadering, die rekening houdt met verkeersveiligheid, recreatie en de hedendaagse land- en tuinbouw.
- Actualiseer de Atlas der Buurtwegen in samenspraak met plattelandsbewoners en landbouwers, met aandacht voor de recreatieve druk en voor een preventieve aanpak van de zwerfvuilproblematiek.

Land- en tuinbouw

Gemeend Landelijk

DE LANDELIJKE BEWEGING VRAAGT

Vaststellingen

- De bedrijfsvoering van land- en tuinbouwers wordt steeds meer gediversifieerd.
- De regelgeving voor land- en tuinbouwbedrijven wordt steeds strenger en de controles nemen toe.
- Er groeien initiatieven om landbouwgronden in eigendom van overheden of OCMW's selectief toe te bedelen.
- Erosie blijft in bepaalde gebieden problemen veroorzaken.
- Steeds meer landbouwwegen zijn niet aangepast aan het huidige landbouwvervoer.
- Land- en tuinbouwers worden niet in alle gemeenten voldoende betrokken bij het beleid en de beslissingen.
- De land- en tuinbouw heeft nood aan een maatschappelijk draagvlak.
- De samenwerking tussen landbouw en natuur blijft moeilijk.
- Voedselzekerheid is één van de 17 duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) van de Verenigde Naties.

INSPIRATIE

- Al eens gedacht aan het informeren van de bevolking tijdens oogstwerkzaamheden? De gemeente Lennik doet het via spandoeken en stickers. persinfo.org/nl/nieuws/artikel/oogsten-vraagt-tijd-en-begrip-respecteer-onze-boeren-onderweg/31001
- Bekijk het aanbod van Plattelandsklassen voor overheden. plattelandsklassen.be/voor-wie/overheden-organisaties
- Breng je ambtenaren geregeld in contact met de hedendaagse land- en tuinbouw. boerenbond.be/actualiteit/boerenbond-brengt-ambtenaren-naar-de-praktijk

- Een gemeentelijk en provinciaal beleid dat garant staat voor een duurzame, toekomstgerichte ontwikkeling van de land- en tuinbouwbedrijven
- De mogelijkheid voor bedrijven om zelf te bepalen in welke richting ze willen ontwikkelen en diversifiëren, binnen de wettelijke voorschriften
- Rechtszekerheid voor land- en tuinbouwbedrijven in vergunningverlening en plannen
- Een breed maatschappelijk draagvlak, waarop de sector als beheerder van de open ruimte kan terugvallen
- Trots op lokaal geproduceerde producten en ondersteuning van de productie door aankopen en promotie
- In elke stad en gemeente een schepen die de specifieke bevoegdheid voor de land- en tuinbouw heeft
- Een verdere ondersteuning van het provinciaal praktijkonderzoek
- Een deskundige dienstverlening vanuit de gemeente en provincie

De gemeente aan zet

- Voer bij plannen en projecten een landbouwtoets in, die nagaat wat het effect van een beslissing of een initiatief op de land- en tuinbouw is.
- Zorg voor een degelijke dienstverlening voor de land- en tuinbouwers, met een professioneel uitgebouwde helpdesk of goed functionerend landbouwloket.
- Ondersteun of stimuleer activiteiten die het imago van de land- en tuinbouw bevorderen. Geef aan de bevolking ook voldoende informatie, bijvoorbeeld in het kader van oogstwerkzaamheden, de klimaatspanningen van de land- en tuinbouwers, verkeersveiligheid ...
- Ondersteun land- en tuinbouwbedrijven die hun activiteiten (willen) verbreden en koop bijvoorbeeld producten uit eigen gemeente of regio voor eigen initiatieven.
- Zorg voor goed onderhouden landbouwwegen en breng aanpassingen aan die rekening houden met de afmetingen van hedendaagse landbouwvoertuigen.
- Zet alles in op een goede verstandhouding tussen land- en tuinbouw, natuur en burger.
- Benut de diversiteit van de land- en tuinbouw als een troef.
- Zorg voor een evenwichtige vertegenwoordiging van de land- en tuinbouwers in de gemeentelijke adviesraden.
- Behandel klachten van burens en burgers met voldoende objectiviteit, na de betrokkenen gehoord te hebben.
- Zorg ervoor dat openbare eigendommen (vb. OCMW-gronden) die verkocht worden terecht komen bij landbouwers die ze willen verwerven voor hun bedrijfszekerheid.
- Tref de nodige voorbereidingen voor rampen en stel een schattingscommissie samen.
- Benut de traditie en de snelheid waarmee vluchtelingen in de land- en tuinbouw ingezet kunnen worden.
- Ondersteun maatregelen die de erosie op je grondgebied beperken.
- Heb oog voor land- en tuinbouweducatie in het gemeentelijk onderwijs.
- Kies voor het model van familiale landbouw. Zulke bedrijven zijn in handen van gezinnen die over hun eigen werkkapitaal beschikken en zelf keuzes maken en beslissingen nemen over wat er op hun bedrijf gebeurt.

De provincie aan zet

- Voer bij plannen en projecten een landbouwtoets in, die nagaat welk effect een beslissing of een initiatief heeft op de land- en tuinbouw.
- Blijf het praktijkgericht land- en tuinbouwonderzoek ondersteunen.
- Bouw een degelijke dienstverlening uit voor de land- en tuinbouwers, met een professioneel uitgebouwde helpdesk.
- Neem zelf of ondersteun initiatieven die het imago van de land- en tuinbouw bevorderen. Gebruik daarbij optimaal de eigen kanalen en geef de bevolking hierover voldoende informatie.
- Creëer een maatschappelijk draagvlak voor een goede verstandhouding tussen land- en tuinbouw, natuur en burger.
- Promoot de producten uit de eigen provincie en maak er zelf gebruik van wanneer je activiteiten organiseert.
- Verbeter het provinciaal land- en tuinbouwonderwijs. Geef leerkrachten meer kansen om zich bij te scholen.
- Ondersteun initiatieven die de erosie op je grondgebied beperken.
- Behandel klachten van burens en burgers met voldoende objectiviteit, na de betrokkenen gehoord te hebben.
- Stel via de provinciale uitleendienst materiaal ter beschikking om diersoorten die overlast veroorzaken te bestrijden.
- Kies voor het model van familiale landbouw. Zulke bedrijven zijn in handen van gezinnen die over hun eigen werkkapitaal beschikken en zelf keuzes maken en beslissingen nemen over wat er op hun bedrijf gebeurt.
- Benut de diversiteit van de land- en tuinbouw als een troef.

Beeldvorming rond land- en tuinbouw

Gemeend Landelijk

DE LANDELIJKE BEWEGING VRAAGT

Vaststellingen

In de maatschappij

- Steeds minder mensen kennen de oorsprong van hun voedsel en weten hoe het geproduceerd wordt.
- De consument heeft weinig besef en kennis van de grote diversiteit in de land- en tuinbouw, zowel wat de sectoren als wat de productiemethoden betreft.
- Er is polarisering tussen gangbare landbouw en nieuwe of andere initiatieven.
- De interesse voor plattelands- en landbouwbeleving groeit.
- Ruimtegebruik leidt tot een spanningsveld tussen landbouw en niet-landbouw.
- Niet iedereen ervaart landbouw nog als 'broodnodig'.
- Sommigen beschouwen de actuele landbouw als industrie en wensen een idyllische vorm.
- Er wordt (politiek) geprofileerd op landbouw, zonder de nodige kennis van zaken.
- De consument bekijkt de korte keten op een enge manier.

In de land- en tuinbouw

- De maatschappij stelt hoge eisen aan de aanpak/productiemethode.
- De schommelende prijzen en een beleid zonder langetermijnvisie leiden tot grote onzekerheid.
- Politiek gezien delft de land- en tuinbouw in vele gevallen het onderspit tegen natuur, milieu en dierenwelzijn.
- De sector is weinig aantrekkelijk voor jongeren, waardoor hij sterk vergrijst.

INSPIRATIE

- Neem zeker een kijkje op de website van Plattelandsklassen voor educatief materiaal. plattelandsklassen.be/ons-aanbod
- Ooit al eens een filmpje opgenomen met een bende (jonge) boeren? Het bewijst dat ze vol enthousiasme en plezier in het leven staan en vooral dat ze zeer aanspreekbaar zijn! een.be/video/de-groene-kring
- Al gehoord van de Dag van de Landbouw? Kan jij als gemeente of provincie mee je schouders hieronder zetten? dagvandelandbouw.be

Een correct beeld van de land- en tuinbouw als productiesector en als deel van de (wereld)economie, zodat mensen hun mening over de sector vormen met de nodige kennis van zaken en realiteitszin

Medewerking van mandatarissen aan begrip voor de land- en tuinbouw door een correct beeld ervan uit te dragen

Politieke beslissingen die gestoeld zijn op feiten, op wetenschappelijke kennis en niet op emotionele argumenten

Kansen om consumenten te tonen hoe waardevol de sector is inzake kwaliteitsvolle producten, beheer van open ruimte, innovatie, ondernemerschap, tewerkstelling, exportwaarde én in functie van onze voedselzekerheid

De gemeente aan zet

Werk met landbouwers en organisaties uit de gemeente concrete acties uit om boer en burger samen te brengen (vb. informerende borden die vragen om begrip bij het begin van de oogstwerkzaamheden).

Ondersteun lokaal georganiseerde boer-burgercontacten.

Communiqueer via gemeentelijke kanalen over landbouw en zijn aanwezigheid en eigenheid in de gemeente. Leg hierbij ook de link naar toerisme. Geef daarbij aandacht aan de sector als beheerder van het landschap, producent van voedsel, natuurbeheerder, verstrekker van groene zorg ...

Zet in op de vorming van de schoolgaande jeugd in de gemeente door hen te laten kennismaken met de sector en de voedselproductie, zowel op de school als op een landbouwbedrijf.

Zorg voor evenwichtige communicatie over landbouw. Vergeet naast de burger-boerinitiatieven (Voedselteams, buurderijen ...) zeker ook de 'gangbare' landbouw niet onder de aandacht te brengen. De meeste mensen kopen hun voedsel in supermarkten en de meeste voeding wordt op gangbare bedrijven geproduceerd.

Becijfer eens wat de land- en tuinbouw voor je gemeente betekent. Hoeveel landbouwbedrijven zijn er? Wat produceren ze? Vertaal dat naar de huiskamer (vb. hoeveel stroom of liters (choco)melk produceren ze?).

Wees trots op en ondersteun de verduurzamingsinitiatieven die land- en tuinbouwers in je gemeente nemen. Communiqueer erover met correcte cijfers, die iets zeggen over onze lokale landbouw (gebruik bij voorkeur de Vlaamse cijfers).

Informeel samen met de landbouwers de omwonenden over projecten op landbouwbedrijven. Correcte informatie die bijvoorbeeld verspreid wordt tijdens infomomenten kan tijd besparen en frustraties of onnodige kosten voorkomen.

Zet in op een landbouwadviesraad, ondersteun de werking en communiqueer erover.

Zorg voor een aanspreekpunt binnen je gemeente, waar initiatieven ondersteund worden en vragen van landbouwers en omwonenden beantwoord kunnen worden (vb. landbouwloket).

Ondersteun de land- en tuinbouwbedrijven die deelnemen aan de Dag van de Landbouw op de derde zondag van september.

Sensibiliseer op evenementen over problemen met sluikestorten, zwerfvuil, loslopende honden ... op het platteland. Afval en uitwerpselen van huisdieren zijn gevaarlijk voor landbouwdieren.

De provincie aan zet

Ga samen met organisaties op zoek naar initiatieven die een correcte beeldvorming kracht kunnen bijzetten.

Ondersteun lokaal georganiseerde boer-burgercontacten.

Communiqueer over de land- en tuinbouw en zijn aanwezigheid en eigenheid in je provincie. Geef daarbij aandacht aan de sector als beheerder van het landschap, producent van voedsel, natuurbeheerder, verstrekker van groene zorg, energieleverancier ...

Begeleid personen die een initiatief nemen om tijdens plattelands- of landbouwactiviteiten de realiteit op een landbouwbedrijf tonen.

Sensibiliseer op evenementen over problemen met sluikestorten, zwerfvuil, loslopende honden ... op het platteland. Afval en uitwerpselen van huisdieren zijn gevaarlijk voor landbouwdieren.

DE LANDELIJKE BEWEGING VRAAGT

Vaststellingen

- In het agrarisch gebied worden steeds meer zonevreemde activiteiten ontplooid.
- Steeds meer hoevegebouwen die niet meer voor landbouwactiviteiten gebruikt worden, zullen leeg komen te staan.
- In herbevestigd agrarisch gebied (HAG) worden nieuwe kmo-zones gepland.
- Er zijn kansen voor nieuwe samenwerkingsvormen tussen landbouw en niet-landbouw.
- Steeds meer lokale zelfstandigen sluiten hun zaak.
- Wanneer een dorpschool verdwijnt, heeft dat gevolgen voor de kleine handelszaken en het dorpsleven in het algemeen.
- Verlaten kmo-zones en gebouwen (o.a. leegstaande hoeves) wachten op een nieuwe bestemming.
- Bestaande kmo-bedrijven moeten zich hervestigen.
- Nieuwe kmo-bedrijven en zelfstandigen vinden geen plaats.

- Economische ontwikkelingen op de schaal van het dorp, met extra aandacht voor jonge en startende ondernemers
- Erkenning voor de middenstand en dienstverlening in dorpen, die er een waardevolle werkgever zijn
- Nieuwe kansen voor zelfstandigen om in de dorpskern een zaak uit te bouwen
- Een beter ruimtelijk rendement bij de ontwikkeling van nieuwe economische activiteiten op het platteland (inbreiding versus uitbreiding)
- Een beleid waarbij de nieuwe economische activiteiten die zich binnen het agrarisch gebied ontwikkelen de aanwezige landbouwactiviteiten niet verstoren
- Het prioritair benutten van verlaten terreinen en leegstaande panden buiten het agrarisch gebied, vooraleer de open ruimte wordt aangesneden
- Een degelijke openbare infrastructuur (wegenis, afwatering, nutsvoorziening ...) waarop de lokale economie kan rekenen

De gemeente aan zet

- Trek zowel binnen de ruimtelijke planning als in het kader van de vergunningverlening alleen economische activiteiten aan die geen of weinig impact hebben op het platteland. Geef daarbij voorrang aan verlaten terreinen en gebouwen buiten het agrarisch gebied.
- Respecteer binnen de gemeentelijke regelgeving strikt de geldende wettelijke voorwaarden voor het herbestemmen van leegstaande hoeves en voer een handhavingsbeleid ter zake.
- Neem initiatieven om opnieuw kleinhandelszaken in het dorp aan te trekken of ze te behouden. Ondersteun ze via diverse kanalen.
- Creëer binnen het gemeentelijk beleid en de gemeentelijke regelgeving voldoende rechtszekerheid voor lokale zelfstandigen en kmo's.
- Ondersteun de gemeentelijke economische ontwikkelingen via een stimulerend fiscaal beleid.
- Ondersteun de economische activiteiten in de gemeente met degelijke openbare voorzieningen (vb. wegen in goede staat, nutsvoorzieningen, onderhoud van grachten ...).
- Betrek zelfstandige ondernemers in het gemeentebestuur.
- Ondersteun of zet zelf initiatieven op die zich richten op een betere samenwerking tussen zelfstandigen in de gemeente (vb. in het kader van verkoop van hoeveproducten, lokale markten ...).
- Heb oog voor het samengaan van lokale economie en toerisme. Moedig als gemeente concrete initiatieven aan of neem zelf initiatief waar private initiatieven ontbreken.
- Zet meer in op de lokale economie via het hergebruik en delen van materialen.
- Werk een duidelijk en werkbaar beleid uit voor seizoenarbeid en huisvesting van seizoenarbeiders.

De provincie aan zet

- Opteer in het provinciaal beleid zowel binnen de ruimtelijke planning als in het kader van de vergunningverlening voor het aantrekken van economische activiteiten die geen of weinig impact hebben op het platteland. Geef daarbij voorrang aan verlaten terreinen en gebouwen buiten het agrarisch gebied.
- Verzamel economische cijfers (economische ontwikkelingen, leegstand, verspreiding van de actieve bevolking ...) en richt er het provinciaal beleid op.
- Ondersteun de gemeentelijke economische ontwikkelingen via een stimulerend fiscaal beleid (provinciale milieubelasting, provinciale opcentiemen ...)
- Respecteer binnen de provinciale regelgeving strikt de geldende wettelijke voorwaarden voor het herbestemmen van leegstaande hoeves en voer een handhavingsbeleid ter zake.
- Organiseer een goed uitgebouwd ondernemersloket.
- Organiseer of ondersteun jobbeurzen met lokale werkgevers.
- Ondersteun de lokale economische activiteiten met degelijke openbare voorzieningen (vb. staat van de wegen, onderhoud van waterlopen ...).
- Heb oog voor het samengaan van lokale economie en toerisme. Moedig als provincie concrete initiatieven aan of neem zelf initiatief waar private initiatieven ontbreken.
- Voer promotie voor de lokale economie en haar producten en maak er ook zelf gebruik van.

INSPIRATIE

- Laat je inspireren door de 'bedrijvige kern', een wedstrijd van Unizo. unizo.be/projecten/prijs-pionier-bedrijvige-kern
- Zet je inwoners aan om te delen: KVLV-vrouwen met Vaart moedigt de lokale economie aan via de organisatie van ShareFairs. kvlv.be/sharefair
- Laat snoei- of strooiwerken in de gemeente uitvoeren door landbouwers via een agrobegroep of een machineringsgroep, zoals dat bijvoorbeeld in Maldegem gebeurt. nieuwsblad.be/cnt/blemy_01430190
- Ontdek meer over 'leegstaande hoeves': boerenbond.be/kenniscentrum/onderwerpen/leegstaande-hoeves

Open ruimte

Gemeend Landelijk

DE LANDELIJKE BEWEGING VRAAGT

Vaststellingen

- De open ruimte versnipperd. Het wordt moeilijker om de open ruimte in het buitengebied open te houden.
- De open ruimte moet steeds multifunctioneler worden.
- Het bijkomend ruimtebeslag moet in 2040 tot nul herleid worden.
- Het beheer van de open ruimte steunt vandaag vooral op de landelijke gemeenten, maar zij worden hier niet voor gefinancierd.

- Een beleid dat gericht is op het verbeteren van het ruimtelijk rendement, waarbij inbreiding in de plaats van verdere versnippering, multifunctionaliteit en het vrijwaren van de open ruimte vooropstaan
- Ontwikkelingskansen voor land- en tuinbouwbedrijven, bij uitstek binnen het agrarisch gebied
- Een multifunctionele inrichting van het buitengebied in de gemeente, inclusief het agrarisch gebied waarin voedselproductie centraal staat, die leidt tot een duurzaam samengaan van diverse functies binnen dit gebied, zoals recreatief medegebruik

De gemeente aan zet

- Verbeter het ruimtelijk rendement (inbreiding i.p.v. verdere versnippering, multifunctionaliteit vrijwaren).
- Verminder de globale druk op het landbouwgebied door een duidelijke visie te ontwikkelen op vergunningen en op de aanpak van reconversies van leegstaande hoeses (hergebruik door landbouw, nieuwe functies, afbraak ..).
- Organiseer structurele inspraak via diverse gemeentelijke adviesraden (Gecoro, Landbouwwaad, Milieuraad ..), met oog voor een representatieve vertegenwoordiging.
- Respecteer de omzendbrief RO/2010/01 over het Herbevestigd Agrarisch Gebied (HAG) en geef effectief compensatie bij het aansnijden van HAG.
- Versterk de eigenheid van het platteland en participeer actief in plattelandprojecten, samen met de partners van Landelijke Beweging: Landelijke Gilden, KVLV - Vrouwen met Vaart, Boerenbond (Bedrijfs-gilden), Eco² ...
- Ondersteun landbouwers die hun bedrijf willen integreren in het landschap, bijvoorbeeld door advies bij aanplantingen en door een financiële tegemoetkoming in de meerkosten van bouwmaterialen die een betere integratie mogelijk maken. Kies hierbij streekeigen, niet-bacteriegevoelige plantensoorten.
- Voer een gemeentelijk recreatiebeleid met respect voor de diversiteit en draagkracht van de open ruimte in de gemeente.
- Voorzie in voldoende bouwmogelijkheden voor nieuwe land- en tuinbouwbedrijven in agrarisch gebied.

De provincie aan zet

- Vrijwaar het agrarisch gebied in de ruimtelijke planning maximaal voor beroepslandbouwgebruik.
- Betrek de lokale land- en tuinbouw binnen de werking van de Regionale landschappen en Bosgroepen.
- Respecteer de omzendbrief RO/2010/01 over het Herbevestigd Agrarisch Gebied (HAG) en geef effectief compensatie bij het aansnijden van HAG.
- Versterk de eigenheid van het platteland en participeer actief in plattelandprojecten, samen met de partners van Landelijke Beweging: Landelijke Gilden, KVLV - Vrouwen met Vaart, Boerenbond (Bedrijfs-gilden), Eco² ...
- Ondersteun landbouwers die hun bedrijf willen integreren in het landschap, bijvoorbeeld door advies bij aanplantingen en door een financiële tegemoetkoming in de meerkosten van bouwmaterialen die een betere integratie mogelijk maken. Kies hierbij streekeigen, niet-bacteriegevoelige plantensoorten.
- Voer een provinciaal recreatiebeleid met respect voor de diversiteit en draagkracht van de lokale open ruimte.
- Voorzie in voldoende bouwmogelijkheden voor nieuwe land- en tuinbouwbedrijven in agrarisch gebied.

INSPIRATIE

- De stad Tongeren breidt een bedrijventerrein uit met 50 ha. Om het evenwicht met landbouw te bewaren werden in een ander plan, in overleg met het provinciebestuur, twee woonuitbreidingsgebieden omgezet in agrarisch gebied.
- Ontdek meer over het herbestemen van woonuitbreidingsgebieden.
boerenbond.be/kenniscentrum/onderwerpen/woonuitbreidingsgebieden-herbestemen

Natuur, milieu en omgeving

Gemeend Landelijk

DE LANDELIJKE BEWEGING VRAAGT

Vaststellingen

- De omgevingsvergunning vervangt de stedenbouwkundige en milieuvergunning.
- De groen-blauwe dooradering van het platteland wordt belangrijker, net als natuur, biodiversiteit en landschap.
- Het nieuwe natuurdecreet verruimt de mogelijkheden in het kader van natuurbeheer.
- Via het Burgemeestersconvenant verbinden de gemeenten er zich toe hun CO₂-uitstoot met 20% te verminderen. De gemeenten kunnen hiervoor eigen initiatieven nemen.

- Gemeenten en provincies die de rol die zij in het nieuwe omgevingsbeleid toegewezen krijgen optimaal vervullen
- Een waterbeleid dat rekening houdt met de eigenheden van elk gebied
- Initiatieven van de gemeente en provincie voor een stimulerend milieubeleid
- Een gemeentelijk en provinciaal natuurbeleid dat ook kansen geeft aan de aanwezige land- en tuinbouw

De gemeente aan zet

- Zorg er binnen het gemeentelijk omgevingsbeleid voor dat het agrarisch gebied maximaal voor beroepslandbouw gebruikt kan worden, zowel naar bestemming als naar gebruik. De omgevingsvergunning moet hierbij de nodige rechtszekerheid geven.
- Voer een vergunningenbeleid dat duurzame ontwikkeling van land- en tuinbouwbedrijven mogelijk maakt door voldoende flexibiliteit in te bouwen en slechts beperkt bijzondere voorwaarden op te leggen.
- Voorzie in goed onderlegde omgevingsambtenaren via permanente bijscholing en/of aanwerving.
- Het geïntegreerd gemeentelijk waterlopenbeheer houdt rekening met de noden van de landbouw en stimuleert waar nodig erosie maatregelen.
- Voer een gemeentelijk natuurbeleid dat rekening houdt met de Vlaamse prioriteiten (Europese natuurdoelen) en met de impact op de omgeving.
- Ondersteun land- en tuinbouwers via een stimulerend afvalbeleid (vb. initiatieven voor ophalen van plastic of verpakkingen van geneesmiddelen ...).
- Ontwikkel en onderhoud de natuurwaarden in het agrarisch gebied, in samenwerking met de landbouwers op een vrijwillige basis.
- Geef de landbouwsector een actieve rol bij de realisatie van het Burgemeestersconvenant, bijvoorbeeld in het kader van het verminderen van de gemeentelijke CO₂-uitstoot.
- Zet waar nodig in op geel-blauwe netwerken in agrarisch gebied, eerder dan op groen-blauwe netwerken. Resultaten van proefprojecten geven aan dat maatregelen zoals stuwtjes en peilgestuurde drainage effectiever zijn voor wateroverlast en voor droogte.
- Voorzie in billijke vergoedingen wanneer de gemeente maatschappelijke keuzes wil bewerkstelligen.
- Waardeer en beloon inspanningen in de realisatie van klimaatdoelstellingen. Streef naar klimaatneutraliteit, maar houd rekening met de economische realiteit.

De provincie aan zet

- Houd in het geïntegreerd provinciaal waterlopenbeheer rekening met de noden van de landbouw.
- Focus het provinciaal natuurbeleid op de Europese natuurdoelen.
- Voer een vergunningenbeleid dat een duurzame ontwikkeling van land- en tuinbouwbedrijven mogelijk maakt (voldoende flexibiliteit en het beperken van bijzondere voorwaarden die een toekomstgerichte landbouwpraktijk bemoeilijken).
- Zet waar nodig in op geel-blauwe netwerken in agrarisch gebied, eerder dan op groen-blauwe netwerken. Resultaten van proefprojecten geven aan dat maatregelen zoals stuwtjes en peilgestuurde drainage effectiever zijn voor wateroverlast en voor droogte.
- Werf een goed onderlegde omgevingsambtenaar aan.
- Voorzie in billijke vergoedingen wanneer de provincie maatschappelijke keuzes wil bewerkstelligen.
- Voer een beleid inzake duurzame energie (cfr. de provinciale windmolenplannen) dat rekening houdt met de leefbaarheid van de omgeving enerzijds en zonder compensatie inzake natuur anderzijds.
- Waardeer en beloon inspanningen in de realisatie van klimaatdoelstellingen.

INSPIRATIE

- Gemeente Maldegem ondersteunt landbouwers met een stimulerend afvalbeleid via een container voor medisch afval.
hln.be/regio/nieuws-uit-maldegem/landbouwers-krijgen-containers-voor-medisch-afval-a2345169/
- Het Agrobeheercentrum kon het water langer in het perceel houden via een proefproject met peilgestuurde drainage.
agrobeheercentrum.be/Projecten/Kempense-landbouwers-in-de-weer-voor-waterbeheer

Landbouwverbreding

Gemeend Landelijk

DE LANDELIJKE BEWEGING VRAAGT

Vaststellingen

- Steeds meer bedrijven zien verbreding van hun activiteiten als een oplossing voor allerhande uitdagingen.
- Land- en tuinbouwers zijn ambassadeurs van hun sector en hebben een educatieve meerwaarde.
- Het agrarisch gebied heeft een positieve invloed op het toeristisch aanbod van een regio (wandelen, fietsen, korte keten).

De land- en tuinbouwsector ontwikkelt allerhande verbredingsactiviteiten

- 'gele' diensten: korte keten, hoevetoerisme, kijkboerderijen, zelfpluk, activiteiten op de boerderij, groene zorg ...
- 'groene' diensten: agrarisch natuurbeheer, landschapsbeheer, hergebruik van afvalstoffen ...
- 'rode' diensten: energieproductie, grondstoffen voor biobrandstoffen, biogasproductie ...
- 'blauwe' diensten: beheer van overstromingsgebieden, beheer van oeverzones ...

INSPIRATIE

- Wat verbreding allemaal kan inhouden? Neem een kijkje op agrobeheercentrum.be groenezorg.be
- Steunpunt Hoeveproducten biedt ondersteuning aan gemeenten om met korte keten aan de slag te gaan. Het uitwerken van voorstellen voor jouw gemeente en een haalbaarheidsstudie voor de korte keten behoort tot de mogelijkheden. steunpunthoeveproducten.be
- Welke vergunning is er nodig voor welke verbredingsactiviteit? De provincie Vlaams-Brabant bundelde de belangrijkste wetgeving op vlaamsbrabant.be/economie-landbouw/land-en-tuinbouw/voor-landbouwers-en-gemeente/besturen/multifunctionele-landbouw/index.jsp
- Drie West-Vlaamse gemeenten werkten samen een folder uit om de bewoners de weg te laten vinden naar lokale producten fairtradegemeenten.be/oostkamp/hoeven-troeven-proeven-duurzame-producten-van-bij-ons

- Sensibilisering van medegebruikers van het agrarisch gebied
- Gemeenten en provincies die inzetten op en ondersteuning geven aan verbreding in al haar vormen
- Een duidelijk vergunningenkader voor verbredingsactiviteiten op land- en tuinbouwbedrijven
- Waardering voor de korte keten door die op te nemen in het Burgemeestersconvenant

De gemeente aan zet

- Leid ambtenaren op zodat ze met kennis van zaken de specifieke verbredingsvragen van land- en tuinbouwbedrijven correct ondersteunen.
- Organiseer een lokaal boerenverkooppunt of 'Food Hub', waar land- en tuinbouwers uit de omgeving hun producten kunnen verkopen. Breng daarmee het principe 'lokaal produceren, lokaal consumeren' in de praktijk.
- Informeer recreanten over hoffelijk gedrag langs wegen die ze gebruiken en help zwerfvuil te voorkomen.
- Zet in op agrotourisme en op andere vernieuwende manieren van tewerkstelling in het landelijk gebied.
- Zet bestaande verbredingsinitiatieven in de kijker.
- Gebruik ook de producten van de land- en tuinbouwers uit de regio wanneer het gaat over fair trade.
- Onderzoek mogelijkheden om samen te werken met een lokale voedselbank, een sociaal restaurant en ga waar mogelijk daarop in.
- Neem thuisverkoop en thuisverwerking op in het toeristisch aanbod en geef extra kansen aan korteketeninitiatieven bij bepaalde (feest)gelegenheden.

De provincie aan zet

- Leid ambtenaren op zodat ze met kennis van zaken de specifieke verbredingsvragen van land- en tuinbouwbedrijven correct ondersteunen.
- Doe meer dan de land- of tuinbouwer ondersteunen. Leg ook de link tussen de aanbieder van een verbredingsactiviteit en de 'verbruiker' (vb. groene zorg).
- Zet in op agrotourisme en op andere vernieuwende manieren van tewerkstelling in het landelijk gebied.
- Ondersteun landbouweducatie (vb. via Plattelandsklassen) om jongeren te laten kennismaken met de diversiteit in de land- en tuinbouwsectoren.
- Neem thuisverkoop en thuisverwerking op in het toeristisch aanbod en geef extra kansen aan korteketeninitiatieven bij bepaalde (feest-)gelegenheden.
- Promoot de lokale korteketenproductie (vb. door een digitale korteketenkaart te maken).